

Muhasebe Eğitiminin Yeniden Şekillendirilmesine Bütünsel Bir Bakış

(A Holistic Look at Restructuring Accounting Education)

Engin ERGÜDEN^a

Can Tansel KAYA^b

A.R. Zafer SAYAR^c

^a Dr., Yeditepe Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, enginerguden@erlerdenetim.com

^b Doç.Dr., Yeditepe Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, can.kaya@yeditepe.edu.tr

^c Doç.Dr., TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, zsayar@turmob.org.tr

Anahtar Kelimeler

Paydaşlar, muhasebe eğitimi, muhasebe eğiticisi/öğreticisi.

Jel Sınıflandırması

M40, M41.

Özet

Günümüzün rekabetçi iş ortamı, paydaşların muhasebe meslek mensuplarından beklentilerini yükseltmiş olup; bu beklentiyi karşılamada muhasebe alanında çalışan kişileri eğiten ve mesleklerini onlara öğretenlerin niteliklerini de yeniden gözden geçirmelerini şart koşturmuştur. Muhasebe eğiticisi ve öğreticisi önce kendini geliştiremediği takdirde, yarının karar vericileri olacak öğrencilerini de donanımlı hale getirmekte güçlük çekecektir. Bu bağlamda, paydaşların değişen beklentilerinin neler olduklarını tayin ederek eğitim tarafını o alanlara yoğunlaştırmak kaçınılmaz olmuştur. Bu çalışmanın amacı, paydaşların muhasebe eğitiminden beklentilerini tayin ederek bu hayati bilgileri muhasebe eğiticisi ve öğreticisinin dikkatine sunarak; muhasebe alanında eğitim alan öğrencilerden beklenen nitelikler ile yarın onlara istihdam sağlayacak paydaşların beklentilerini tam olarak eşleştirebilmektir.

Keywords

Stakeholders, accounting education, accounting educators.

Jel Classification

M40, M41.

Abstract

Today's competitive business environment has drastically increased the expectations of stakeholders from the accounting professionals. This has led the accounting educators to reshape their attributes in order to meet the mentioned expectations. Unless the accounting educator initially improves their own attributes, preparing the decision makers of tomorrow seems rather difficult. Therefore it has become the highest necessity to find out what these changing trends within the scope of the expectations of stakeholders so that education side can adjust accordingly. The aim of this research is to investigate what stakeholders expect from accounting education, share these crucial information with the accounting educators; so that expected attributes accounting students can be perfectly matched with the expectations of the stakeholders who will be in the position to employ the newly graduates of accounting.

1. Giriş

Dünyada küreselleşme ve işletmelerin globalleşmeleri ile birlikte, Muhasebe mesleğinin geleceği, teknik ve mesleki bilgilerle donatılmış üstün nitelikteki meslek adaylarının üniversitelerde lisans ve lisans üzeri mesleki eğitim sürecine katılmasına ve bunların bazı temel nitelikleri kazanmış olarak mezun edilerek meslek mensupları arasına katılmasına bağlıdır.

Bu sebepten, muhasebe mesleğine yönlenecek yeni mezun meslek adayları ile ilgili faktörlerin belirlenmesi ve meslek adaylarının muhasebe mesleğine özendirilmesi için bu faktörlerin bilinmesi önem arz etmektedir. Bu faktörler etkin bir şekilde belirlenmez ise, muhasebe mesleği ile ilgili eğitim kurumları ve meslek odaları gibi teşvik edici kurumların, donanımlı adayları meslek platformuna çekmeye yönelik meslek siyaseti geliştirmesi çok kolay olmayacaktır. Bununla birlikte muhasebe mesleğinde de meslek mensubu haricinde çeşitli paydaşlarında (şirket sahip ve hissedarları, şirket tepe yönetimi ve muhasebe-finans yönetimi vb.) meslek mensuplarından beklentileri önem arz etmektedir. Bunun ilk koşulunda paydaşların meslek mensuplarından beklentisinin ilk aşaması muhasebe eğitim ve öğretiminden beklentilerinin belirlenmesi olmalıdır.

İşletme fonksiyonları içerisinde ayrıcalıklı bir yeri olan muhasebe, doğası itibarıyla şirketlerin hedeflerine ulaşabilmelerinde birleştirici bir bilgi sistemi görevi ifa etmektedir. İşletme kapsamında muhasebe için sözü geçen ayrıcalıklı önem, aynı zamanda sosyal bilimler çatısı altında bulunan işletme, iktisat, maliye gibi bölümlerde de geçerlidir.

2. Muhasebe Meslek Mensuplarında Bulunması Gereken Nitelikler

Muhasebecilik ve muhasebe mesleği kökleri uzun bir geçmişe dayanan, yüklendiği misyon ile ticari faaliyetlere ve ticarete yön veren işletme hissedarları, işletme yönetimi ve işletme dışı ilgililer açısından önemli bir profesyonel meslektir.

19.yy Sanayi Devrimi ile modern ve çağdaş bir yapıya bürünmeye başlayan ve günümüzde ülkeden ülkeye, ekonomilerden ekonomilere farklılık gösteren muhasebe mesleği, içinde bulunduğumuz dönemlerde raporlama ve uygulama standartları ile günümüzde ülkeler ve ekonomiler arasında uyumlu hale getirilmiştir. Bu kapsamda geçmiş zamanlarda olduğu gibi günümüzde ve gelecekte her zaman işletmelerde önemli bir fonksiyonu yerine getiren muhasebe meslek mensupları aslında çok önemli bir kamusal bir görev ve fonksiyonu da yerine getirmektedirler. Muhasebeciler yaptıkları kamusal görevleri gereği

bağımsızlık ve etik ilkelere bağlı olmaları, mesleki plan ve programları kontrol altında tutmada ve geliştirmede yeterlilik ve yetkinlik edinmektedirler.

Etik sözcüğü, Yunanca karakter anlamına gelen "ethos" sözcüğünden türetilmiştir. Ethos'tan türetilen "ethics" kavramı da ideal ve soyut olana işaret ederek ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda etik, toplumda yaygın olarak ahlak kurallarından daha özel ve felsefidir ve genel olarak çocukluk döneminde aile, öğretmenler, inanç sistemi ve toplum tarafından şekillendirilir (Eryılmaz, 2012). Etiğin ilgi alanı insanın bütün davranış ve eylemlerinin temelini araştırılmasıdır. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır. Mesleki etiğin temelinde insanlarla ilişki yatar. Aynı meslekten bireylerin birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları meslek etiğinin gereğidir (Aydın, 2001: 50-64).

Etik, genelde işletmecilik, iş ve işçi piyasaları ve endüstriyel konular gibi alanlardaki ahlaki konularla ilgilenen sistematik bir çalışma alanıdır. Bugün etik, eşit şartlar altında eşit fırsatların sağlanması, müşteri ilişkileri, bilgisayar verilerinin korunması, çevresel etkiler gibi pek çok konuyla ilgilenmektedir. Etik teorideki son gelişmeler, etik teoriyi fazilet ve dürüstlük odaklı bir teori haline getirmiştir (Çiçek, Canbaz ve Keskin, 2013:3) Muhasebe meslek etiği; muhasebe meslek mensuplarınca gerek faaliyetlerin yürütülmesi sırasında gerekse herhangi bir sebeple mesleki faaliyetin yürütülmediği durum ve dönemlerde, kanunlara uygun işlemlerin yapılması yanında, toplumun değer yargılarına da önem verilerek, güvenilir bilgilerin topluma sunulması ve müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünüdür (Daştan, 2009: 285).

2.1. Muhasebe Meslek Mensuplarına İlişkin Genel Açıklamalar

Muhasebe meslek mensubu, bir işletmedeki finansal nitelikli işlemler ile ilgili olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgililere raporlayan, bütçeleme ve denetim amacıyla bilgi üreten, yönetim faaliyetlerini izleyen, muhasebe politikalarını oluşturan, hesap planını oluşturan ve finansal raporları tasarlayan, muhasebe faaliyetlerini yürüten, yönetimin gereksinim duyduğu özel raporları üreten, vergi ile ilgili işlemleri yürüten ve beyannameleri düzenleyen kişi olarak tanımlanır (Bektöre ve Sözbilir, 2007:17).

İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak ve kaydetmek, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemek ve değerlemeye tabi tutarak gerçek durumu işletme ile ilgililere tarafsız bir biçimde sunmak görevlerini yerine getiren, yüksek mesleki standartlara sahip, topluma karşı sorumluluk duygusu ile hareket eden ve bu bağlamda 3568 sayılı "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik" nun 2/A ve 2/B maddelerinde yazılı işlemleri yapan, aynı kanunun 4., 5., 9. maddelerinde belirtilen genel ve özel şartları taşıyanlara "Muhasebe Meslek Mensubu" denir (3568 Sayılı SMMM ve YMM Kanunu).

2.2. Meslek Mensuplarının Genel ve Ahlaki Özellikleri

01.06.1989 tarihinde kabul edilen 3568 sayılı yasanın 13.06.1989 tarihinde resmi gazete de yayınlanan 20194 sayılı kanunun dördüncü maddesinde meslek mensubunda bulunması gereken genel şartlardan "d" bendinde "taksirli suçlar hariç affa uğramış olsalar dahi, "Ağır hapis veya beş yıldan daha fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarında hüküm giymemiş olmak" denilerek meslek mensuplarının taşıması gereken genel özellikler belirtilmiştir (Sözbilir, 2000: 87)

Tüm meslek mensuplarının uyması gereken zorunlu temel etik ilkeleri meslek yasasında şu şekilde açıklanmıştır; (Özyürek, 2012:142)

Dürüstlük; Meslek mensuplarının tüm meslekî ve iş ilişkilerinde doğru sözlü ve dürüst davranmalarınıdır.

Tarafsızlık; Yanlı veya önyargılı davranarak; üçüncü kişilerin haksız ve uygunsuz biçimde yaptıkları baskıların meslek mensuplarının meslekî kararlarını etkilememesi veya engellememesidir.

Mesleki Yeterlilik ve Özen; Meslek mensubunun mesleki faaliyetlerini yerine getirirken teknik ve mesleki standartlara uygun olarak, özen ve gayret içinde davranmasıdır.

Gizlilik; Meslek mensubunun meslekî ilişkileri sonucunda elde ettiği bilgileri açıklamasını gerektirecek bir hak veya görevi olmadıkça üçüncü kişi veya gruplara açıklamaması ve bu bilgilerin meslek mensubunun veya üçüncü kişilerin çıkarları için kullanılmamasıdır.

Davranış; Meslek mensubunun mevcut yasa ve yönetmeliklere uymasını ve mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü davranıştan kaçınmasını ifade etmektedir.

2.3. Meslek Mensuplarının Sahip Olması Gereken Bilgi ve Yetenekler

2.3.1. Genel Bilgiler

Bir muhasebe meslek mensubunun iktisat, matematik, sosyoloji ve toplum bilimleri, psikoloji ve davranış bilimleri konularında genel ve temel bilgileri olması esastır. Ayrıca meslek mensubu sosyal ve politik konulardan bilgi sahibi olması, farklı kültür yapılarından haberdar olması edebiyat ve bilimsel konularda değerlendirmeler yapabilmelidir.

2.3.2. Teknik Muhasebe Bilgisi ve Mesleki Yetkinlik

Meslek mensubunun işletme ile ilgili işletme içi ve işletme dışı karar alıcılarının bilgi gereksinimini kavrayacak şekilde finansal raporlamanın içeriği, kavramları, yapısı ve anlamı hakkında bilgi sahibi olması beklenir.

Muhasebe uygulamalarını etkileyen politik konular, çevresel faktörler ve yasal düzenlemeler, muhasebecinin etik ve mesleki sorumlulukları, işletmelerde finansal bilgilerin toplanması, ölçülmesi, özetlenmesi, doğrulanması ve analiz süreci, finansal muhasebe, yönetim ve maliyet muhasebesi, vergileme, bilgi sistemleri, denetim, uluslararası muhasebe, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin muhasebe uygulamaları konularından biri veya daha fazlası hakkında ve finansal verilerin doğruluğunu sağlayacak kontrol süreçleri, yöntemleri ve kavramları konusunda derinlemesine bilgi sahibi olması beklenir. (Özyürek, 2012:144)

Muhasebecinin özellikle son 25-30 yıllık zaman periyodunda, bilgileri değerlendiren, yorumlayan, özellikli konulara dikkat çeken ve işletme ile ilgili yönetici için gerekli olan bilgileri belirleyip ortaya konmasını sağlayacak özelliklere sahip olmalıdır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmesi gerekmektedir.

Artık günümüzde meslek mensuplarının, kazandıkları bilgi ve beceriler önemli bir role sahip olmaktadır. Bu bilgi ve becerilerin edinilmesi öğrenme temeline dayalı olduğu sürece, mesleklerinde değişimlere uyum gösterebilecekleri ifade edilir.

2.3.3. Örgüt ve İşletme Bilgisi

Meslek mensuplarının işletmelerin faaliyetleri ve işletmenin sahip olduğu ekonomik çevre hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Yasal düzenlemeleri yakından takip etmesi bunun için gerektiğinde düzenlenen seminer ve konferanslara katılması, süreli yayınları takip etmesi, politik, sosyal ve kültürel bilgi sahibi olması beklenir.

Meslek mensubundan, işletmelerin hiyerarşik yapıları ile birlikte kişiler arası ve işletme içi dinamiklerini anlayacak bilgi düzeyine sahip olması istenir. İşletmelerdeki değişimi yönetme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir.

2.3.4. Sosyal Sorumluluk

Genel anlamda sorumluluk, bireyin kendi davranışlarını ya da kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir. Bu anlamda toplumsal yaşama dahil her bireyin sosyal sorumluluk adını verebileceğimiz bir takım kaçınılmaz yükümlülükleri vardır (Özel, 2000: 18). Sosyal sorumluluk her bireyin ya da örgütün topluma karşı yerine getirmesi gereken sorumluluklarını kendisinin veya örgütün amaçlarının önünde tutması gerekliliğinin farkında olması olarak ifade edilir (Tükenmez ve Kutay, 1996: 264).

2.3.5. Kişisel Beceriler

Kişisel beceriler arasında en önemlilerinden biri olarak birbirinden farklı özellikler taşıyan kişilerle bir grup içinde etkin şekilde çalışabilme sayılmaktadır. İnsanları etkileme, çalışma arkadaşlarını motive etme ve geliştirme kişisel beceriler arasında sayılan diğer özelliklerdir. Bunların yanında çatışmaları çözme, kriz ortamlarını kolayca aşabilme, işleri organize etme, farklı kültürel geçmişe sahip kişilerle çalışma, anlaşma ve yönlendirme gibi niteliklerin muhasebe meslek mensuplarında bulunması gereken nitelikler arasında sayıldığını görmekteyiz. Bunların yanı sıra etiksel (ahlaki) sorumluluk, kişisel sorumluluk, kendine saygı, içtenlik, dürüstlük diğer kişisel beceriler arasında sayılabilir (Özyürek, 2012:143).

2.3.6. Bağımsızlık

Meslek mensupları, çalışmalarını tam bir bağımsızlıkla yürütürler. Bağımsızlık, mesleğin temeli ve vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Meslek mensuplarının bağımsızlıklarına gölge düşürecek ilişkilerden ve davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir. Bağımsızlık kuralının daha çok denetim görevini yerine getiren meslek mensuplarını etkilediği belirtilmektedir. Meslek üyelerinin denetim görevini sürdürürken denetim ile ilgili tüm konularda bağımsız olmaları gerektiği ifade edilir. Denetimde bağımsızlık, denetim kanıtlarını toplarken, kanıtlarını ve sonuçlarını değerlendirirken ve denetim raporlarını hazırlarken tarafsız bakış açısından davranma olarak belirtilir. Bağımsız davranmanın denetim mesleğinin temelini oluşturduğu ifade edilmektedir (Akdoğan, 2003: 41).

2.3.7. Dürüstlük

Dürüstlük meslek mensubunun kişisel özellikleri ile yakından ilgili bir kavramdır. Sır saklama kişinin ve meslek mensubunun karakterine bağlı olan ve mesleki açıdan da uyması zorunlu olan bir davranış biçimidir. Muhasebecilerin hizmete ya da sığata bakmaksızın, mesleki hizmetlerinin doğruluğunu korumaları ve kararlarında tarafsız olmaları gerektiği önemle üzerinde durulmaktadır.

2.3.8. Entelektüel Beceri

Entelektüel beceriler, bir muhasebecinin sahip olması gereken diğer temel beceriler arasında yer almaktadır. 2000'li yılların başlarında meydana gelen büyük ölçekli şirket skandalları problem çözme yeteneklerinin ve analitik düşünme becerilerinin muhasebe eğitiminde daha fazla yer alması gereğini ortaya koymuştur. Bu beceriler beklenmedik sorunlara çözüm bulabilme, sorunları teşhis etme ve mümkünse önceden görme, analitik çözüm yolları bulma, belirli bir duruma veya olaya hükmeden güçleri anlama, etik meseleleri belirleme ve bu değerlere sahip çıkma, beklenmedik isteklere yanıt verebilme, kısıtlı kaynaklar arasında öncelikleri belirleyebilme gibi becerileri kapsar.

2.3.9. İletişim Kurma Teknikleri

Muhasebe meslek mensuplarında iletişim önemli yer tutmaktadır. İletişim becerileri, görüşleri yazılı veya sözlü olarak sunma, tartışma ve savunma yeteneğini, etkin dinlemeyi ve bilginin ilgili kaynaktan elde edilip düzenlenmesini içerir. Ayrıca, takım ruhu halinde çalışabilme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması da gerekli iletişim yetenekleri arasında sıralanabilir (Özel, 2000: 21).

3. Paydaşların Beklentileri

Yüksek öğrenimleri sonrası piyasaya atılacak olan muhasebe meslek mensubu aday, ifa edeceği görevi sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi için, önemli özellik ve yetkinliklere sahip olması gerekiyor. Muhasebeci, sadece işletme içinden değil; işletme dışından da birçok farklı meslek mensubu ve meslek mensubu olmayan kişi ve kuruluşla iletişim kurmak durumundadır. Dolayısıyla muhasebecinin diğer kişileri anlayabilmesi, onlarla birlikte çalışabilmesi, işletme faaliyetleri ile ilgili olarak karar almaya yardım edecek alternatif çözüm önerileri ortaya koyabilmesi muhasebecinin iletişim yeteneğini belirler. Ayrıca meslek mensubunun karmaşık durumlarda azami dikkati göstererek problemleri tanıyabilmesi, belirleyebilmesi ve onları önem sırasına göre sıralayıp çözüm önerileri geliştirebilmesi için kavramsal anlama ve analitik düşünme yeteneğine sahip olması gereklidir (Yıldız, 2011). Hal böyle olunca, muhasebe öğretim üyesinin, yarının

muhasebecisinin hedeflediği amaçları elde edebilmesi adına muhasebe eğitimi bağlamında doğru araçları tayin edip kullanması şart olmaktadır.

Yüksek öğrenim seviyesinde verilen eğitime ek olarak, ülkemizdeki lise öğretmenlerinin Türkiye'deki muhasebe mesleğine ait fikir ve algıları da dikkate alınmalıdır. Pekdemir ve Pekdemir (2010), lise öğretmenlerinin ülkemizdeki muhasebeciler hakkındaki algılarını ölçmek adına yapmış oldukları önemli çalışma sonucunda önemli bulgular elde etmiştir. Çalışmaya göre öncelikle olarak lise öğretmenleri, muhasebeciler hakkında geliştirdikleri fikir ve algılarını medya ve yaşadıkları sosyal çevrelerden edinmiştir. Lise öğretmenlerinin %42.9'u muhasebe mesleğinin önemsiz bir meslek olduğunu ve % 43.5'i konuda bir fikri olmadığını belirtmiştir. Muhasebe mesleğinin sıkıcı bir meslek olup olmadığına ilişkin olarak ise, lise öğretmenlerinin %14,9'u sıkıcı ve %38.9'u konuya ilişkin bir fikri olmadığını belirtmiştir.

4. Metod

4.1. Örneklem

Araştırmamız, % 27'si 5 seneden az, % 38'i 5 ile 10 sene arası, % 13'ü 11 ile 15 sene arası, % 10'u 16 ile 20 sene arası ve % 12'si 20 seneden fazla iş deneyimine sahip toplam 186 tane muhasebe alanında çalışan üzerine yapılmıştır. Anketlerin hatalı ve eksik doldurulanları araştırma dışına çıkartıldığında, toplam olarak 177 anket kullanılmıştır. Bahsi geçen kitlenin % 61'i Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, % 12'si Yeminli Mali Müşavir, % 5'i Yönetim Kurulu Üyesi, % 23'ü Muhasebe Müdürü, % 9'u CFO ve % 2'si CEO'dur. Buna ek olarak, deneklerin % 59'u erkek ve % 41'i kadınlardan oluşmaktadır. Son olarak katılımcıların tümü lisans mezunu olup, % 23'si yüksek lisans derecesine ve de % 6'sı doktora derecesine sahiptir.

4.2. Ölçüm Araçları

Paydaşların beklentileri ışığında muhasebe eğitici ve öğreticisinin sahip olması gereken niteliklerin neler olduğunu ölçmek için anket formunda 16 adet soruya yer verilmiştir. İlgili yazın taranarak sorular araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Ankete dahil edilen sorular, paydaşların muhasebe eğitiminden beklentilerini karşılamada muhasebe eğitici ve öğreticisinin niteliklerinin yeniden şekillendirilmesinde gerekli olan alanların ortaya çıkarılması amacıyla kurgulanmıştır. Araştırmaya katılan denekler sorulara evet ya da hayır şeklinde cevap vermişlerdir. Anket formunun ikinci bölümünde ise, araştırmaya katılanların özelliklerini daha iyi anlamak için iş tecrübesi, mesleki belge, mesleki pozisyon, eğitim ve cinsiyet gibi demografik sorulara yer verilmiştir.

5. Bulgular

Araştırmada tanımlayıcı istatistik kullanılmıştır. Bu doğrultuda da katılımcıların cevaplarının sadece sıklık dağılımına ve yüzdelere bakılmıştır.

Buna göre, Üniversitelerde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde Muhasebe Bölümleri kurulmalı mıdır sorusuna katılımcıların % 89,6'sı evet, % 10,4'ü hayır yanıtı vermiştir.

“Sizce üniversite öğrencilerinin piyasada muhasebe departmanlarında yaptıkları staj öğrencilerin muhasebe alanında bilgi ve pratiklerinin gerçek anlamda gelişmesine yardımcı oluyor mu?” sorusuna katılımcıların % 45,5'i evet, % 54,5'i hayır yanıtı vermiştir.

“İleride başarılı olabilmeleri için muhasebe ve ilgili alanlarda üniversite eğitimi alan öğrencilerin sanat, müzik, edebiyat gibi alanlara vakıf olmaları gerekir mi?” sorusuna katılımcıların % 70,1'i evet, % 29,9'u ise hayır yanıtı vermiştir.

“Muhasebe ve ilgili alanlarda eğitim veren üniversitelerin etik ve benzeri dersleri müfredatlarına koymaları gerekir mi?” sorusuna katılımcıların % 96,1'i evet, % 3,9'u ise hayır yanıtı vermiştir.

“Sizce üniversitenin ilgili idari bilimlerinden mezunlar iş dünyasına girerken muhasebe açısından teknik bilgiler ile donanmış olarak geliyorlar mı?” sorusuna katılımcıların % 15,6'sı evet, % 84,4'ü ise hayır yanıtı vermiştir.

“Üniversitelerde muhasebe eğitimi sizce yeterince uygulamalı olarak verilmekte midir?” sorusuna katılımcıların % 2,6'sı evet, % 97,4'ü ise hayır yanıtı vermiştir.

“Ülkemizde UFRS alanında lisans seviyelerinde yeterli seviyede teknik ve uygulama eğitimi gerçekleştirilmekte midir?” sorusuna katılımcıların % 1,3'ü evet, % 98,7'si ise hayır yanıtı vermiştir.

“Üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun kişiler muhasebe alanında sizce yeterli derecede Yabancı Dil (İngilizce) terminolojiye hakimler mi?” sorusuna katılımcıların **% 100**'ü hayır yanıtı vermiştir.

“Muhasebe eğitimlerinde bilgi teknolojileri size göre yeterli derecede kullanılmakta mıdır?” sorusuna katılımcıların % 11,7'si evet, % 88,3'ü ise hayır yanıtı vermiştir.

Araştırmayı çok yönlü hale getirebilmek için deneklere açık uçlu üç adet soru da yöneltilmiştir. Buna göre, tepe yönetimlere gelebilmek için muhasebe ve ilgili alanlarda eğitim görmüş kişilerin olmazsa olmaz karakter özellikleri nelerdir sorusuna en çok verilen cevaplar analitik düşünebilme, etik, liderlik, tarafsızlık, iş ahlakı ve şeffaflık olarak karşımıza çıkmıştır.

Muhasebe ve ilgili alanlarda iş arayan mezunların hangi muhasebe derslerini almış olmaları gerekir sorusuna en çok verilen cevaplar genel ve finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, UFRS, finansal tablo analizi ve finansal yönetim olarak karşımıza çıkmıştır.

Muhasebe ve ilgili alanlarda iş arayan mezunların hangi muhasebe dışı dersleri almış olmaları gerekir sorusuna en çok verilen cevaplar ticaret hukuku, yabancı dil, iş hukuku, psikoloji ve sosyoloji olarak karşımıza çıkmıştır.

6. Tartışma

Araştırmanın bulguları ışığında çok çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öncelikli olarak, bugün akademik camianın ve sektörün ortak dili kabul edilen İngilizce konusunda, üniversitelerimizden mezun olan ve akabinde istihdam arayışına girecek olan öğrencilerin, muhasebe alanında yeterli derecede İngilizce terminolojiye hakim olmadığı konusunda araştırmaya katılan 177 deneğin tamamı görüş birliğindedir. Bir diğer çarpıcı sonuç, katılımcıların neredeyse tümünün ortak cevabı doğrultusunda üniversitelerimizde genel hatlarıyla muhasebe eğitimi yeterince uygulamalı olarak verilmemekte ve UFRS alanında lisans düzeyinde çok yetersiz seviyede teknik ve uygulama eğitimi verilmektedir. Muhasebecilerin mesleki etik kurallarını algılamalarını ve uygulamaya yansıtma şekillerini sağlayan kişilik özelliklerinin bilinmesi işletme ve ekonomi çevreleri tarafından yaşanan muhasebe skandalları ile dikkat çekici boyuta ulaşmıştır (Bayazıtlı ve diğerleri, 2006: 2). Bu bağlamda, araştırmanın bir diğer çarpıcı boyutu, etik değerler ile muhasebe meslek mensubunun ayrılamaz bütünlüğünün öneminin altına çizmektedir. Katılımcıların yine neredeyse hepsi, muhasebe ve ilgili alanlarda eğitim veren üniversitelerin etik ve benzeri dersleri mutlaka müfredatlarına koymaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Tepe yönetimlere gelebilmek için muhasebe ve ilgili alanlarda eğitim görmüş kişilerin olmazsa olmaz karakter özelliklerine ilişkin paydaşlar analitik düşünebilme, etik, liderlik, tarafsızlık, iş ahlakı ve şeffaflık gibi önemli özelliklerin altını çizmiştir. Buna ek olarak, muhasebe ve ilgili alanlarda iş arayan mezunların meslek ile doğrudan ilgili asgari olarak genel ve finansal muhasebe, maliyet muhasebesi, UFRS, finansal tablo analizi ve finansal yönetim derslerini; meslek ile dolaylı ilişkili olarak ise ticaret hukuku, yabancı dil, iş hukuku, felsefe, psikoloji, edebiyat ve sosyoloji derslerini almış olmaları paydaşlar tarafından beklenmektedir.

7. Sonuç

Günümüz küresel ekonomi sistemi içerisinde muhasebe ve finansal raporlama mesleğinin önemi giderek artmaktadır. Ekonominin ve mali yapının temelini oluşturan işletmeler karar alma süreçlerinde doğru ve güvenilir bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bilgilerin büyük kısmını muhasebe bilgi sistemi oluşturmakta ve bunu da muhasebe meslek mensupları sağlamaktadır. Global ekonomik dünyada ekonominin karmaşıklaşan yapısı muhasebe meslek mensuplarını çeşitli sorunlar ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Türkiye'deki işletmelerin önemli bir kısmının küçük orta boy ölçek (KOBİ) niteliğini taşıması, Türk Üniversite eğitimi içerisinde önemli bir yere sahip muhasebe eğitiminin önemini bir kat daha artırmaktadır. Nitelikli muhasebe meslek mensupları temel mesleki bilgi ve donanımlarını üniversite eğitim hayatlarından sağlamak ve meslek hayatları boyunca mesleki eğitimlerine devam etmektedirler.

Paydaşların muhasebe meslek mensuplarından beklentilerini günümüzün sert rekabet ortamları ile birlikte yükseltmiş olup; bu beklentileri karşılamada muhasebe alanında çalışan kişileri eğiten ve mesleklerini onlara öğretenlerin niteliklerini de yeniden gözden geçirmelerini şart koşturmuştur. Yapılan araştırma, paydaşların muhasebe eğitiminden beklentilerini tayin ederek bu hayati bilgileri muhasebe eğiticisi ve öğreticisinin dikkatine sunarak; muhasebe alanında eğitim alan öğrencilerden beklenen nitelikler ile yarın onlara istihdam sağlayacak paydaşların beklentilerini tam olarak eşleştirebilmiştir. Bu bağlamda paydaşlar, muhasebe meslek mensubunun öncelikle İngilizce muhasebe terminolojisine vakıf olmalarının şart olduğunu belirlemiştir. Takiben, muhasebe alanında istihdam arayışında olan bir ortalama adayın etik değerleri özümsemiş, muhasebe derslerinin tamamlayıcısı olarak kabul edilen ticaret ve iş hukuku derslerinin yanı sıra, felsefe, psikoloji, edebiyat ve sosyoloji alanlarında da kendini geliştirmiş olmaları beklenmektedir.

Kaynakça

- Akdoğan, H. (2003). "Muhasebe Meslek Etiğinin Kamunun Aydınlatılmasındaki Önemine Meslek Mensuplarının Yaklaşımları" Eskişehir.
- Aydın, İ. P. (2001). Yönetmelik Mesleki ve Örgütsel Etik, Pegem Yayıncılık.
- Bayazıtlı, E., Yayla, H. E. & Gürel, E. (2006), "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Yaşam Değeri Yönelimlerini Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma".
- Bektöre, S, Sözbilir, H. & Banar, K. (2007). Genel Muhasebe, Nisan Kitabevi, Ankara.

- Çicek H., Canbaz S., Keskin A. (2013), Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Bakış Açıları: Kırklareli İlinde Bir Araştırma, Tekirdağ SMMM Odası Sosyal Bilimler Dergisi
- Daştan, Abdulkerim (2009), “Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 26, Sayı 1
- Eryılmaz, B. (2012). “Kamu Görevlileri”, Etik Rehberi, T. C. Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Ankara.
- Özel, S. (2000). “Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Etik I”, Yaklaşım Dergisi, Yıl 8, Sayı No 91, Temmuz 2000.
- Özyürek H. (2012). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler”, Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi Cilt 4, No 1, 2012 ISSN: 2146-0817
- Pekdemir, I. ve Pekdemir, R. (2010). “High School Teachers’ Perceptions and Opinions on Professional Accountants: The Turkey Case”.
- Sözbilir, N. (2000). “Türkiye’de Muhasebe Uygulamalarında Etiksel Boyutlar”, Afyon, 2000.
- Tükenmez, M. ve Kutay, N. (1996). “Muhasebe de Mesleki Eğitim ve Etik” Süleyman Demirel Üniversitesi 15. Türkiye Muhasebe Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Antalya.
- Yıldız, G. (2011). “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezi’nde Bir Uygulama”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 36, Ağustos-Aralık 2011 ss.155-178.
- 3568 Sayılı SMMM ve YMM Mevzuatı.